

Методичні рекомендації щодо організації та змісту вивчення української літератури в основній і старшій школі

Організація навчально-виховного процесу в ЗНЗ II-III ступенів у 2016/2017 навчальному році здійснюється відповідно до:

наказів МОН України:

1. від 14.07.2016 № 826 “Про затвердження навчальних програм для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів”
2. від 03.06.2016 № 617 “Про організацію доопрацювання навчальних програм для учнів 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів”
3. Наказ МОН України № 491 від 10.05.2016 “Про надання підручникам грифа “Рекомендовано Міністерством освіти і науки України”

листів МОН України:

1. від 09.06.2016 № 1/9-296 «Про структуру 2016/2017 навчального року та навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів».
2. від 12.07.2016 № 1/9-364 «Про організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2016/2017 навчальному році».
3. від __.08.2016 № 1/9-__ «Про вивчення базових дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році».

У 2016/2017 навчальному році **вивчення української літератури в 5-8 класах** здійснюватиметься за навчальною програмою (зі змінами, затвердженими наказами Міністерства від 04.08.2014 № 895, від 29.05.2015 № 585): Українська література. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Освіта, 2013.

У **9 класах** – за програмою: Українська література. 5-12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів К.: Ірпінь: Перун, 2005 (зі змінами, затвердженими наказом Міністерства від 29.05.2015 № 585).

Вивчення української літератури в **10-11 класах** загальноосвітніх навчальних закладів – за програмами, затвердженими наказом Міністерства від 28.10.2010 № 1021, крім академічного рівня та рівня стандарту. Рівень стандарту та академічний рівні затверджені наказом Міністерства від 14.07.2016 № 826).

Програми розміщені на офіційному сайті МОН за посиланням: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

Науково-методичною радою з питань освіти МОН України протягом 2015/2016 навчального року схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах навчальні **програми курсів за вибором та факультативів з української літератури:**

- «Поетика», 5-6 класи (автор О.Колінченко);
- «Казка як епічний жанр», 5-7 класи (автори Є.Квітень, А.Ткач);
- «Література рідного краю», 5-11 класи (укладачі П.Ходанич, Л.Ходанич, Т.Гнаткович);
- «Літературне краєзнавство», 5-11 класи (автори А.Ткач, Я.Пінтяк);
- «Звичаї та обряди українського народу в контексті художньої літератури», 8 (9) класи (автори А.Ткач, Н. Клим);
- «Слов'янська міфологія у творчому доробку українського письменства», 8-11 класи (укладач К.Богачук);
- «Українознавство», 9 клас (автор І.Головай);
- «Основи зорової (візуальної) поезії», 9-11 класи (автор О.Колінченко);
- «Українська література. 5-11 класи» (укладачі О.Береш, Т.Гнаткович, О.Ківеждій, Н. Ребрик, М.Шкурда).
- «Сучасне франкознавство», 10-11 класи (укладач Н.Бондаренко).

Звертаємо увагу на зміни, внесені в 2015 році до навчальних програм з української літератури для 8 та 9 класів.

8 клас (програма 2013 року)

Вилучено з програми поезію Лесі Українки «Ви щасливі, пречистії зорі», твори В. Самійленка, Остапа Вишні, повість О.Бердника «Хто зважиться – вогнем наречеться».

Включено в програму твір Володимира Дрозда «Білий кінь Шептало», повість Юрія Винничука «Місце для дракона».

Вилучено літературознавчі поняття: силабо-тонічне віршування, «трискладові віршові розміри», «асоціативні образи», «літературний характер», «психологізм».

9 клас (програма 2005 року)

Вилучено з програми твори: баладу «Бондарівна», Притчу про сіяча, трактат Г.Сковороди «Вступні двері до християнської добронравності», повість Г.Квітки-Основ'яненка «Конотопська відьма», поезію М.Костомарова «Соловейко», поему Т.Шевченка «Великий льох», поетичні твори П.Куліша: «До рідного народу», «Троє схотінок», «Заворожена криниця», тему «З літератури ХХ століття».

Додано вірш Т.Шевченка «Заповіт».

Оповідання Марко Вовчок «Максим Гримач» замінено на повість «Інститутка».

Вилучено літературознавчі поняття: «силабо-тонічне віршування», «літературний напрям», «течія», «психологізм у літературі», «роман-хроніка».

Звертаємо увагу, що запропонована у програмі кількість часу на вивчення кожного розділу, теми є орієнтовною, учитель може її змінювати (у межах 70 годин). Резервний час може використовуватися для уроків розвитку мовлення, контрольного оцінювання, різних видів творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів).

В основній школі біографія письменників загалом не вивчається, вона згадується лише вибірково, диференційовано. З 9-го класу зміст навчального матеріалу доповнюється розглядом біографій письменників, хоча й у доступних межах.

Курс української літератури у 8 класі структуровано за такими взаємопов'язаними тематично-проблемними блоками: «Усна народна творчість», «Світ української поезії», «Національна драма», «З української прози», «Український гумор і сатира».

До кожного з них відповідно до вікових особливостей учнів підібрані тексти, які за своїм змістом дають можливість максимально репрезентувати ту чи іншу тему.

З метою удосконалення навчальної програми, підвищення якості шкільної літературної освіти **внесено зміни до навчальної програми з української літератури (10-11 класи, рівень стандарту та академічний рівень)**, а саме:

10 клас

Вилучено з програми теми: Вступ.

Вилучено з програми твори: поезії І.Франка «Безмежне поле...», «Розвивайся, ти високий дубе...», Лесі Українки «І ти колись боролась, мов Ізраїль», «Все-все покинуть, до тебе полинуть...», «To be or not to be?».

Змінено кількість годин на вивчення творчості: Панаса Мирного (2 год.), Івана Карпенка-Карого (4 год.), М. Старицького (2 год.), І. Франка (10 год.), Б. Грінченка (2 год.), М. Коцюбинського (6 год.), Лесі Українки (8 год.), В. Винниченка (3 год.), узагальнення та систематизацію вивченого – 4 год.).

Змінено послідовність вивчення тем: творчість Б. Грінченка вивчатиметься перед творчістю І. Франка.

Конкретизовано назву твору М. Старицького: «Облога Буші».

11 клас

Вилучено з програми теми: творчість Г. Косинки; Вступ до теми «Драматургія другої половини ХХ – поч. ХХІ ст.»; Українська російськомовна поезія; огляд прози Уласа Самчука, Т. Осьмачки, Д. Гуменної, Наталени Королевої («Еміграційна література (огляд)»).

Вилучено з програми твори: новелу Ю. Яновського «Подвійне коло»; усмішку Остапа Вишні «Як варити і їсти суп з дикої качки»; поезії В. Стуса «Мені зоря сіяла рано вранці», «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе».

Змінено кількість годин на вивчення творчості: П. Тичини (3 год.), Ю.Яновського (2 год.), Богдана-Ігоря Антонича (1 год.), О. Довженка (4 год.), Л. Костенко (5 год.), Олесея Гончара (2 год.), В. Шевчука (4 год.), Узагальнення та систематизацію вивченого (3 год.).

Зменшено кількість творів для вивчення на пам'ять: Богдан-Ігор Антонич – 1 поезія; творчість поетів-шістдесятників – 1 поезія; Л. Костенко – 1 поезія.

Вилучено літературознавчі поняття: «повість-хроніка», «театр корифеїв», «віршові розміри (повторення)», «взаємопроникненні літературних родів» (10 клас); «художній час і простір», «умовність зображення» (11 клас).

Уведено поняття: «психологічна новела» (10 клас).

Вилучено конкретизацію видів творчих робіт. Їх вибір віддано на розсуд вчителя.

Внесено зміни до анотацій програм і Державних вимог до рівня навчальних досягнень учнів.

З метою рівномірного розподілу навантаження учнів протягом навчального року подаємо **рекомендовану кількість видів контролю з української літератури (за класами)**. Поданий у таблиці розподіл годин є **мінімальним і обов'язковим** для проведення в кожному семестрі. Учитель-словесник на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовки учнів, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю

5–9 класи

Класи	5		6		7		8		9	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри										
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору;	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	–	1	1	1	1	1	1	1	2	2
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення*	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

У 8-9 класах з поглибленим вивченням української літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд учителя-словесника визначається кількість і види контрольних робіт).

10-11 класи

Класи	10		11		10		11	
	I	II	I	II	I	II	I	II
Семестри	Рівень стандарту, академічний				Профільний рівень			
Контрольні роботи у формі: контрольного класного твору;	3	3	3	3	4	4	4	4
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	2	2	3	3	3	3
Уроки розвитку мовлення*	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)	2 (y+п)
Уроки позакласного читання	1	1	1	1	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5

У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення у таблиці – (у + п).

Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. Під час оцінювання зошита з літератури слід враховувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог орфографічного режиму).

Оцінка за контрольний твір з української літератури є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють в колонці з датою написання роботи, надпис у журнальній колонці «Твір» не робиться.

Оцінку за читання напам'ять поетичних або прозових творів з української літератури виставляють у колонку без дати з надписом «Напам'ять».

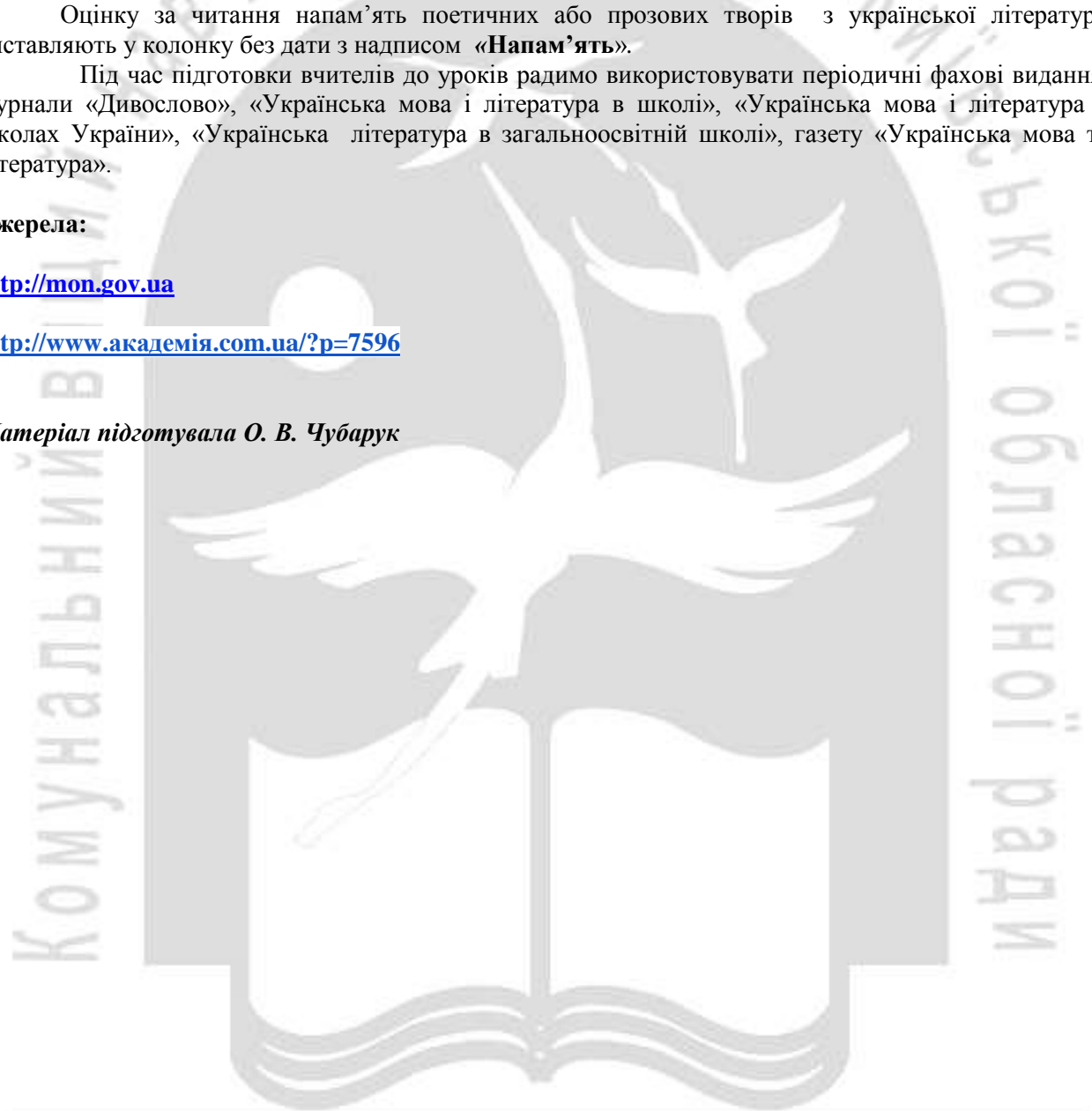
Під час підготовки вчителів до уроків радимо використовувати періодичні фахові видання: журнали «Дивослово», «Українська мова і література в школі», «Українська мова і література в школах України», «Українська література в загальноосвітній школі», газету «Українська мова та література».

Джерела:

<http://mon.gov.ua>

<http://www.академія.com.ua/?p=7596>

Матеріал підготувала О. В. Чубарук

**АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ**